

הנושאים העיקריים במסכת:

- פרק א:** זמני קריאת המגילה. סידרת משניות המתחילות במשפט: "אין בין" דבר אחד לדבר אחר אלא"... הקדמה או דחיה של אירועים החלים בשבת. דיני פורים בשנה מעוברת.
- פרק ב:** דיני קריאת המגילה, דיני כתיבת המגילה, בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר, דברים שמצוותם ביום ודברים שמצוותם בלילה.
- פרק ג:** דיני מכירה של דברים שבקדושה, דיני ביכ"נ שחרב, דיני 4 פרשיות, דיני קריאה בתורה.
- פרק ד:** דיני קריאת מגילה, דיני קריאה בתורה, נושאים שעושים אותם רק בעשרה, דיני קריאה ותרגום בתורה ובנביא, העדפות שנותנים למי שמפמיר בנביא, הפסולים לנשיאת כפיים, דיני תפילה, קטעים שיש דיון אם מפמירים בהם או לא.

פרק א'

הנושאים העקריים בפרק:

זמני קריאת המגילה. סידרת משניות המתחילות במשפט: "אין בין דבר אחד לדבר אחר, אלא..." הקדמה או דחיה של אירועים החלים בשבת. דיני פורים בשנה מעוברת.

מושגים:

יום הכניסה:

עצי כהנים והעם:

יום שני או יום חמישי שבהם בני הכפרים מתכנסים בעירות גדולות. כשעלו ישראל מהגולה לא מצאו עצים בלשכת העצים כדי להכין את המערכות על המזבח. עמדו מספר משפחות ונדבו עצים שלהם לעצי המערכה. כאות הוקרה לפועלם, קבעו שאפילו לשכה מלאה עצים, יוכלו משפחות אלה לנדב עצים למערכה. נקבעו 9 ימים בשנה שבהם שמונה משפחות ינדבו עצים למזבח. בחלק מימים אלה הצטרפו למשפחות המנדבות, כהנים שנדבו גם הם עצים שלהם. עצים המובאים ב- 9 ימים אלה נקראים: "עצי כהנים והעם".

מצורע מוסגר ומצורע מוחלט:

מצורע מוסגר הוא ספק מצורע, ומסגרים אותו כדי לבדוק אם הוא מצורע או לא. מצורע מוחלט הוא מצורע ודאי, שניהם מוסגרים מחוץ למחנה, אולם דיניהם שונים.

נדר ונדבה:

האומר: "הרי עלי עולה" או "הרי עלי שלמים" וכד', זה נדר. באמירה זו הוא מתחייב באחריות הקרבן ואם אבדה הבהמה חייב להביא אחרת. האומר "הרי זו עולה" או "הרי זו שלמים" וכד', זה נדבה. אם אבדה הבהמה אינו חייב להביא אחרת במקומה.

כהן המשמש וכהן שעבר ממשוחותו:

אם ארע פסול לכהן גדול, היו ממנים כהן גדול אחר תחתיו. כשעבר הפסול, חזר הכהן הראשון לעבודתו. הכהן הראשון נקרא "כהן המשמש" והכהן השני נקרא "כהן שעבר ממשוחותו" או בקיצור "כהן שעבר".

כהן מרובה בגדים:

מימי המלך יאשיהו לא היה שמן משחה, והכהן הגדול התחנך לכהונתו ע"י שהוסיפו לו 4 בגדים, ולכן הוא נקרא כהן מרובה בגדים.

במה גדולה ובמה קטנה:

כשהוקם המשכן נאסר להקריב במזבח בכל מקום אלא רק במשכן. כשעברו את הירדן בימי יהושע והביאו את הארון לגלגל, הואיל והארון הלך עמהם למלחמות ולא היה בתוך המשכן, הותר להקריב על מזבח מחוץ למשכן בנוסף לבמה שהייתה במשכן. כשבאו לשילה והעמידו במשכן את הארון, שוב נאסרו במזבח מחוץ למשכן. לאחר שחרבה שילה והוקם המשכן בנבו ואח"כ בגבעון, שוב הותרו הבמות הפרטיות עד שהוקם המקדש בירושלים, ואז נאסרו הבמות עולמית. הבמה שהייתה במשכן נקראת במה גדולה והבמות שנעשו במקומות אחרים מחוץ למשכן נקראות במזבח קטנות.

משנה א': זמני קריאת המגילה

מגילה נקראת באחד עשר, בשניים עשר, בשלישה עשר, בארבעה עשר, בחמשה עשר, לא פחות ולא יותר. כרכיו המקפין חוקה מימות יהושע בן נון, קורין בחמשה עשר. כפרים ועירות גדולות, קורין בארבעה עשר, אלא שנהפכים מקדימין ליום הכניסה.

- 1 הזמנים האפשריים לקריאת המגילה הם: יא', יב', יג', יד', טו' באדר.
- 2 כרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון מיועדים לקרוא ב: טו' באדר.
- 3 עיירות גדולות מיועדות לקרוא ב: יד' אדר.
- 4 כפרים:
  - 4.1 אם יד' חל ביום שני או חמישי, קוראים ב: יד'.
  - 4.2 אחרת, מקדימים את הקריאה ליום שני או חמישי ("יום הכניסה") שלפני יד'.

משנה ב': פרוט הזמנים האפשריים לקריאת המגילה

כיצד?

חל להיות יום ארבעה עשר בשני, כפרים ועירות גדולות קורין בו ביום, ומקפוט חוקה למחר. חל להיות בשלישי או ברביעי, כפרים מקדימין ליום הכניסה, ועירות גדולות קורין בו ביום, ומקפוט חוקה למחר. חל להיות בחמישי, כפרים ועירות גדולות קורין בו ביום, ומקפוט חוקה למחר. חל להיות ערב שבת, כפרים מקדימין ליום הכניסה, ועירות גדולות ומקפוט חוקה קורין בו ביום. חל להיות בשבת, כפרים ועירות גדולות מקדימין וקורין ליום הכניסה, ומקפוט חוקה למחר. חל להיות אחר השבת, כפרים מקדימין ליום הכניסה, ועירות גדולות קורין בו ביום, ומקפוט חוקה למחר.

משנה ג': איזו עיר נחשבת לעיר גדולה לגבי קריאת המגילה?

איזו היא עיר גדולה?

כל שיש בה עשרה בטלנים. פחות מכאן, הרי זה כפר.

באלו אמרו: מקדימין ולא מאחרין.

אבל זמן עצי כהנים, ותשעה באב, וחגיגה, והקהל, מאחרין ולא מקדימין.

אף על פי שאמרו: מקדימין ולא מאחרין, מותר בהספד ובתעניות ומתנות לאביונים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵימָתִי ? מְקוֹם שְׁנֹכְנִסִין בְּשָׁנִי וּבְחֻמֵּי שָׁנִי.

אָבָל מְקוֹם שְׁאִין וְנֹכְנִסִין לֹא בְּשָׁנִי וְלֹא בְּחֻמֵּי שָׁנִי, אֵין קוֹרִין אוֹתָהּ אֶלָּא בְּמִנְחָה.

1 עיר שיש בה לפחות 10 בטלנים (שבטלים ממלאכתם ונמצאים תמיד בבית הכנסת).
2 פחות מ 10 בטלנים נחשבת לכפר.

3 בעיר כזו מקדימים לקרוא במגילה אם זמן קריאתה חל בשבת.

כותרת נוספת: יש אירועים שאם הם חלים בשבת, מקדימים אותם ויש שמאחרים אותם.

1 קריאת מגילה מקדימים.

2 אירועים שמאחרים:

2.1 יום שנקבע לנדבת "עצי כהנים והעם" (ראה מושגים).

2.2 תשעה באב.

2.3 שלמי חגיגה של שלושת הרגלים, אם הרגל חל בשבת.

2.4 זמן הקהל (שמתקיים במוצאי יו"ט ראשון של סוכות), אם הוא חל בשבת.

כותרת נוספת: דינים הקשורים לימים שקריאת המגילה הוקדמה אליהם

1 ימים אלה מותרים בהספד ותענית.

2 נותנים באותם ימים מתנות לאביונים.

3 תנאי שהוסיף רבי יהודה להקדמת הקריאה:

3.1 הכפרים מקדימים אם הם נוהגים להתכנס לעיירות גדולות בימי שני וחמישי.

3.2 אם לא נוהגים להתכנס, אין מקדימים, אלא קוראים בהם ב: יד'.

משנה ד: דיני פורים בשנה מעוברת

קראו את המגלה באדר הראשון ונתעברה השנה, קורין אותה באדר השני.

אין בין אדר הראשון לאדר השני, אלא קריאת המגלה ומתנות לאביונים.

1 קראו באדר ראשון ואח"כ עיברו את השנה צריכים לחזור ולקרוא באדר שני.

2 ההבדל בין אדר ראשון ואדר שני בשנה מעוברת:

2.1 באדר שני קוראים מגילה ונותנים מתנות לאביונים, ובאדר ראשון לא.

2.2 בשאר הדברים נוהגים בשניהם בשווה (אסורים בהספד ותענית).

משנה ה: הבדל בין שבת ליו"ט והבדל בין שבת ליום כפור

אין בין יום טוב לשבת אלא אכל נפש בלבד.

אין בין שבת ליום הכפורים, אלא שנה זדונו בידי אדם ונה זדונו בכרת.

1 הבדל בין יו"ט לשבת:

ביו"ט מותר לעשות מלאכה לצורך אוכל נפש, בשבת לא.

2 הבדל בין שבת ויום כפור:

2.1 העושה מלאכה בשבת במזיד חייב סקילה.

2.2 העושה מלאכה במזיד ביום כפור חייב כרת (בידי שמיים).

משנה ו: הבדל בין מי שמודר הנאה מחבירו למי שמודר ממנו מאכל

אין בין המדר הנאה מחבירו למדר ממנו מאכל,

אלא דריסת הרגל וכלים שאין עושים בהן אכל נפש.

אין בין נדרים לנדבות, אלא שהנדרים חייב באחריותו, ונדבות אינו חייב באחריותו.

1 המודר הנאה מחבירו אסור לו להכנס לרשותו, והמודר מאכל מחבירו מותר לו.

2 המודר הנאה מחבירו אסור לו לשאול ממנו כלים שאינם לצורך אכילה, והמודר מאכל מותר לו.

כותרת נוספת: הבדל בין נדר לנדבה (ראה מושגים)

1 נדר ("האומר הרי עלי"...) חייב באחריותו (אם אבד או נגנב).

2 נדבה (האומר: "הרי זה"...) אינו חייב באחריותו.

משנה ז: הבדל בין זב הרואה 2 ראיות לזב הרואה 3 ראיות

אין בין זב הרואה שתי ראיות לרואה שלש אלא קרבן.

אין בין מצרע מסגר למצרע מחלט, אלא פריעה ופרימה.

אין בין סהור מתוך הסגר לטהור מתוך החלט, אלא תגלחת וצפריים.

1 הרואה 3 ראיות מביא קרבן ביום השמיני. הרואה 2 ראיות רק סופר 7 נקיים.

כותרת נוספת: הבדל בין מצורע מוסגר ומצורע מוחלט (ראה מושגים)

1 מצורע מוחלט, בגדיו פרומים וראשו פרוע, מצורע מוסגר אינו פרוע ואינו פורם.

כותרת מוספת: הבדל בין מצורע מוסגר שנטהר למצורע מוחלט שנטהר

1 מצורע מוחלט מתגלה ומביא 2 ציפורים, מצורע מוסגר, אינו מתגלה ואינו מביא 2 ציפורים.

משנה ח: הבדל בין ספרי תנ"ך לתפילין ומזוזות

אין בין ספרים לתפילין ומזוזות, אלא שהספרים נכתבין בכל לשון, ותפילין ומזוזות אינן נכתבות אלא אנשורית. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף בספרים לא התירו שיקתבו אלא יונית.

1 תפילין ומזוזות מותר לכתבם רק בכתב הקודש ובלשון הקודש.

2 ספרי תנ"ך:

2.1 תנא קמא (ואין הלכה כמותו). נכתבים בכל לשון.

2.2 רבן שמעון בן גמליאל: נכתבים באשורית וגם בכתב יווני ובלשון יוונית.

משנה ט: הבדל בין כהן גדול משוח בשמן המשחה לכהן גדול מרובה בגדים (ראה מושגים)

אין בין כהן משוח בשמן המשחה למרבה בגדים, אלא פר הבא על כל המצות.

אין בין כהן משמש לכהן שעבר, אלא פר יום הנפויים ועשירית האיפה.

1 כאשר כהן הורה בטעות היתר לעצמו בדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת:

1.1 כהן גדול משוח מביא פר על חטאתו.

1.2 כהן גדול מרובה בגדים (ראה מושגים), מביא כשבה או שעירה כדין כהן הדיוט שחטא בשגגה.

כותרת נוספת: הבדל בין כהן משמש לכהן שעבר ממשיחותו (ראה מושגים)

1 כהן משמש, מקריב פר יום הכפורים וכהן שעבר לא.

2 כהן משמש, מקריב מנחת חביתין כל יום וכהן שעבר לא.

משנה י: הבדל בין במה גדולה לבמה קטנה (ראה מושגים)

אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא פסחים.

זה הכלל: כל שהוא נדר ונדב, קרב בבמה, וכל שאינו לא נדר ולא נדב, אינו קרב בבמה.

1 קרבן פסח יש להקריב רק בבמה גדולה.

2 כלל: רק קרבנות של נדר או נדבה הותרו בבמה קטנה.

משנה יא: השוואה בין הזמן של משכן שילה לזמן של המקדש בירושלים

אין בין שילה לירושלים, אלא שבשילה, אוכלים קדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה, ובירושלים לפניו מן החומה.

וכאן וכאן, קדשי קדשים נאכלים לפניו מן הקלעים.

קדשת שילה, יש אחריה הטר, וקדשת ירושלים, אין אחריה הטר.

1 קדשים קלים ומעשר שני:

1.1 בזמן משכן שילה מותר היה לאכלם בכל מקום שמשם רואים את שילה.

1.2 בזמן המקדש מותר היה לאכלם רק בתוך החומות.

2 קודשי קדשים:

2.1 בשני המקומות, נאכלים לפניו מן הקלעים (במשכן לפניו מקלעי המשכן, במקדש בתוך חומות העזרה).

3 בנושא היתר הבמות לאחר החורבן:

3.1 כשחרבה שילה הותרו שוב הבמות.

3.2 כשחרב המקדש לא הותרו הבמות יותר.

פרק ב

הנושאים העקריים בפרק: דיני קריאת המגילה, דיני כתיבת המגילה, בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר, דברים שמצוותם ביום ודברים שאפשר לעשותם בלילה.

מושגים:

שומרת יום כנגד יום:

אשה הרואה דם לאחר 7 ימי נידתה, בתוך 11 ימים שבין נידה לנידה, צריכה לשמור יום אחד במהרה כנגד היום שבו ראתה. היא מובלת למחרת היום הממא, ואם לא תראה דם היא טהורה לערב.

פר כהן גדול שחטא:

אם כהן גדול שנמשח חטא בשגגה הוא מביא לכפר על חטאתו פר, ולא כבשה או שעירה כמו אדם רגיל.

פר העלם דבר של ציבור:

הוא קרבן חטאת אותו מביאים הסנהדרין והציבור, במקרה שהסנהדרין מעו בפסיקת הלכה, והתירו עשיית דבר אסור שהעונש עליו במזיד הוא כרת או מיתת בית דין.

יודי מעשר:

הוא נוסח הנאמר לאחר השלמת ביעור המעשרות, הנעשה בשנה הרביעית ובשנה השביעית למניין שנות השמיטה. וחובת אמירתו נחשבת כמצוות עשה מדאורייתא. הווידוי אינו הודאה על חטאים, ומשמעותו הכרזה על סיום הפרשת המעשרות.

משנה א: דיני קריאת המגילה

הקורא את המגילה למפרע, לא יצא.
קראה על פה,
קראה תרגום, בכל לשון, לא יצא.
אבל קורין אותה ללועזות בלעז.
והלועז ששומע אשורית, יצא.

- 1 הקורא את המגילה למפרע (קריאת קטעים מאוחרים לפני קריאת קטעים מוקדמים), לא יצא.
- 2 הקורא את המגילה בעל פה לא יצא.
- 3 הקורא את המגילה בארמית (תרגום), או בשפה זרה שאינו מבינה לא יצא.
- 4 אפשר לקרוא בלשון זרה אם מבינים אותה.
- 5 הקורא בלשון הקודש, ("אשורית"), אפילו אינו מבינה, יצא ידי חובה.

משנה ב: המשך דיני קריאת המגילה

קראה סרוגין ומתנמנם, יצא.
היה כותבה, דורשה ומגיה,
אם פון לבו, יצא. ואם לאו, לא יצא.

היתה כותבה בסם ובסקרא ובקומוס ובקנקנתום,
על הגיר ועל הדפתרא, לא יצא,
עד שתהא כותבה אשורית על הספר ובדיו.

- 1 קרא את המגילה עם הפסקות ("סרוגין"), או כשהוא מתנמנם, יצא ידי חובה.
- 2 קרא את פסוקי המגילה תוך כדי העתקתם למקום אחר, או כדי להסביר מה שקרא, או כדי להגיה:
  - 2.1 אם כיוון בקריאה לצאת ידי חובתו, יצא.
  - 2.2 אם לא כיוון לא יצא.

כותרת נוספת: דיני כתיבת המגילה

- 1 במקרים הבאים לא יצא חובת קריאה:
  - 1.1 המגילה כתובה בסם (מין אדמה כתומה), או בסיקרא (מין צבע אדום), או בקומוס (שרף אילן).
  - 1.2 כתובה בקנקנתום (צבע הנעשה ממים שיש בהם חומרי נחושת).
  - 1.3 כתובה על נייר, או על דיפתרא (עור שאינו מעובד כל צרכו).
- 2 יוצאים ידי חובה רק אם הכתב הוא אשורית, כתוב על קלף, ובדיו שמתקיים.

משנה ג: כיצד קורא בן עיר שהלך לכרך (מוקף חומה), ובן כרך שהלך לעיר ?

בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר, אם עתיד לחזור למקומו, קורא כמקומו; ואם לאו, קורא עפ"ה.

מהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה ידי חובתו ?
רבי מאיר אומר: בלה.
רבי יהודה אומר: מ"איש יהודי".
רבי יוסי אומר: מ"אחר הדברים האלה".

- 1 בן כרך שהלך לעיר:
  - 1.1 אם מתעתד לחזור למקומו, בליל 14 קודם שיעלה עמוד השחר, קורא כמקומו (ב-חמישה עשר).
  - 1.2 אם מתכוון להיות ב-14 בעיר, (להיות פרוז באותו יום), קורא עמהם (בארבע עשר).
- 2 בן עיר שהלך לכרך:
  - 2.1 אם מתכוון לחזור לעירו קודם ליל 15 קורא כמקומו (ב-ארבעה עשר).
  - 2.2 אם מתכוון להשאר בכרך ב-15 (להיות מוקף באותו יום) קורא עמהם (בחמישה עשר).

כותרת נוספת: כמה צריך לקרוא במגילה כדי לצאת ידי חובה ?

- 1 רבי מאיר: כל המגילה.
- 2 רבי יהודה (ואין הלכה כמותו): מ"איש יהודי" עד סוף המגילה.
- 3 רבי יוסי (ואין הלכה כמותו): מ"אחר הדברים האלה, גידל המלך" ... עד סוף המגילה.

משנה ד: מי כשר לקרוא את המגילה (ולהוציא אחרים ידי חובתם) ?

הכל כשרין לקרות את המגילה, חוץ סחרש, שוטה וקטן.
רבי יהודה מכשיר בקטן.

אין קורין את המגילה, ולא מלין,
ולא מובלין ולא מזין.
וכן שומרת יום כנגד יום לא תטבל, עד שתפנק החפה.
וכלן ששעשו משעלה עמוד השחר, כשור.

- 1 תנא קמא: כולם כשרים לקרוא חוץ מחרש (ואפילו מדבר), שוטה וקטן.
2 רבי יהודה: גם קטן שהגיע לחינוך כשר לקרוא את המגילה.
כותרת נוספת: דברים שאין לעשותם לפני הנץ החמה, ואם עשאו שעלה עמוד השחר, יצא בדיעבד.
1 קריאת מגילה, וברית מילה ביום השמיני.
2 טמאים שצריכים לטבול ביום, והזאת מי אפר הפרה על מי שנטמא בטומאת מת.
3 טבילת שומרת יום כנגד יום (ראה מושגים).

משנה ה: מצוות שזמנם במהלך כל היום

**כָּל הַיּוֹם כָּשֶׁר לְקִרְיַת הַמִּגְלָה, וְלְקִרְיַת הַהֵלֶל,
וְלִתְקִיעַת שׁוֹפָר, וְלִנְטִילַת לֹולָב,
וְלִתְפִלַּת הַמוֹסָפִין וְלַמוֹסָפִין,
וְלִדְוֵי הַפָּרִים,
וְלִדְוֵי הַמַּעֲשֵׂר,
וְלִדְוֵי יוֹם הַכְּפוּרִים,
לְסַמִּיכָה, לְשַׁחִיטָה,
לְחֻנוּפָה, לְהַנְשָׂה,
לְקַמִּיצָה וְלַהֲקַטְרָה,
לְמַלִּיקָה, וְלַקְבָּלָה, וְלַהֲזִיָּה,
וְלַהֲשַׁקֵּיט סוּטָה, וְלַעֲרִיפַת הַעֲנָלָה,
וְלַטְהַרַת הַמְצָרַע.**

- 1 קריאת המגילה וקריאת ההלל במועדים.
2 תקיעת שופר בראש השנה ונטילת לולב בסוכות.
3 תפילת מוסף והקרבת קרבן מוסף.
4 וידוי על פר הכהן הגדול שחטא, או וידוי על פר העלם דבר של ציבור (ראה מושגים).
5 וידוי מעשר של שנה רביעית או שביעית (ראה מושגים).
6 וידוי הכהן הגדול ביום הכפורים על עוונות בני ישראל.
7 סמיכת ידיים על ראש הקרבן לפני השחיטה, ושחיטת בהמת הקרבן.
8 הנפת העומר והנפת האימורים של הקרבן.
9 הגשה של קרבן המנחה לקרן מערבית דרומית.
10 קמיצת מלוא הקומץ מהמנחה והקטרתו.
11 מליקת קרבן העוף, לקבלת דם הקרבן במזרק, ולזריקת הדם על המזבח.
12 השקיית הסוטה, ולעריפת עגלה כשנמצא חלל בשדה.
13 פעולות שעושה המצורע ביום טהרתו.

משנה ו: דברים שכשר לעשותם כל הלילה

**כָּל הַלַּיְלָה כָּשֶׁר לְקִצִּיר הָעֵסֶר, וְלַהֲקַטֵּר חֲלָבִים וְאַבְרִים.
זֶה הַכֹּל:**

דָּבָר שֶׁמִּצְוָתוֹ בַּיּוֹם, כָּשֶׁר כָּל הַלַּיְלָה, וְדָבָר שֶׁמִּצְוָתוֹ בַּלַּיְלָה, כָּשֶׁר כָּל הַלַּיְלָה.

- 1 קציר העומר במוצאי יו"ט של פסח.
2 חלבים ואיברים של קרבנות שדמם נזרק ביום, מצוה להעלותם על המזבח באותו יום ובלילה שאחריו.
3 כלל:
3.1 דבר שמצוותו ביום כשר כל היום.
3.2 דבר שמצוותו בלילה כשר כל הלילה.

פרק ו

הנושאים העיקריים בפרק: דיני מכירה של דברים שבקדושה, דיני ביכ"ו שחרב, דיני 4 פרשיות, דיני קריאה בתורה.

משנה א: דיני מכירה של דברים שבקדושה

בְּנֵי הָעִיר שֶׁמְכָרוּ רְחוּבָה נָשַׁל עִיר, לֹוֶקְחִין בְּדָמֵיהֶן בֵּית הַכְּנֹסֶת.

בֵּית הַכְּנֹסֶת, לֹוֶקְחִין תְּבָה.

תְּבָה, לֹוֶקְחִין מִמְּפָחוֹת.

מִמְּפָחוֹת, לֹוֶקְחִין סְפָרִים.

סְפָרִים, לֹוֶקְחִין תּוֹרָה.

אָבֵל אִם מְכָרוּ תּוֹרָה, לֹא יִקְחוּ סְפָרִים. סְפָרִים, לֹא יִקְחוּ מִמְּפָחוֹת. מִמְּפָחוֹת, לֹא יִקְחוּ תְּבָה.

תְּבָה, לֹא יִקְחוּ בֵּית הַכְּנֹסֶת. בֵּית הַכְּנֹסֶת, לֹא יִקְחוּ אֶת הָרְחוּב.

וְכֵן בְּמוֹתְרֵיהֶן.

אִין מוֹכְרִין אֶת שָׁל רַבִּים לַיְחִיד, מִפְּנֵי שֶׁמוֹרִידִין אוֹתוֹ מִקְדָּשׁוֹ. דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

אָמרו לו: אם כן, אף לא מעיר גְדוּלָה לְעיר קְטָנָה.

- 1 אם מוכרים את רחובה של עיר (שמתפללים שם בתעניות ומועדות) אפשר לקנות בכסף בית כנסת.
- 2 אם מוכרים בית כנסת, אפשר לקנות בכסף ארון קודש.
- 3 אם מוכרים ארון קודש, אפשר לקנות מטפחות לספרי תורה.
- 4 אם מוכרים מטפחות, אפשר לקנות נביאים וכתובים.
- 5 אם מוכרים נביאים וכתובים, אפשר לקנות ספר תורה.
- 6 אין לקנות דבר פחות קדוש תמורת דבר קדוש שמכרו (כגון: למכור ספר תורה ולקנות רחובה של עיר, וכד').
- 7 אם נשאר כסף מהמכירה לאחר הקניה, גם בו צריך לקנות דבר קדוש יותר ממה שנמכר.
- 8 האם מותר למכור בית כנסת של רבים ליחיד?
  - 8.1 רבי יהודה: אין מוכרים.
  - 8.2 חכמים: מותר למכור.

משנה ב: דיני מכירת בית כנסת

אין מוכרין בית הכנסת, אלא על תנאי, שאם ירצו יחידוהו. דברי רבי מאיר. וחקמים אומרים: מוכרים אותו ממכר עולם, חוץ מארבעה דברים: למרחק, ולבִּרְסָקִי, ולטבילה ולבית הפים. רבי יהודה אומר:

מוכרין אותו לשם חצר, והלוקח, מה שירצה יעשה.

- 1 רבי מאיר (ואין הלכה כמותו): אפשר למכור רק על תנאי שאם ירצו יבטלו את המכירה.
- 2 חכמים: מותר למכור בית כנסת מכירה מוחלטת חוץ מאשר לדברים הבאים: לבית מרחץ, לבורסקי (בית עיבוד עורות), למקום טבילה, ולבית שימוש למי רגליים.
- 3 רבי יהודה (ואין הלכה כמותו):
  - 3.1 כדי שתפקע קדושתו צריך למכור אותו לשם חצר.
  - 3.2 לאחר המכירה לשם חצר, יכול הלוקח לעשות בו כל שימוש שירצה.

משנה ג: דיני בית כנסת שחרב

ועוד אמר רבי יהודה: בית הכנסת שחרב, אין מספידין בתוכו, ואין מפשילין בתוכו חבלים, ואין פורשין לתוכו מצודות, ואין שומחין על גג פרות, ואין עושין אותו קפנדריא, שנאמר: (ויקרא כו, לא) "והשמותי את-מקדשיכם", קדשתו אף נשנה שוממין. עלו בו עשבים, לא יתלש, מפני עגמת נפש.

1 רבי יהודה:

- 1.1 אין מספידים בתוכו הספד יחיד.
- 1.2 אין עוסקים בו בשזירת חבלים ובמלאכות אחרות.
- 1.3 אין פורסים בתוכו רשתות לצוד חיות ועופות.
- 1.4 אין שוטחים על גג פרות ליבוש.
- 1.5 אין עושים אותו קפנדריה (קיצור דרך ממקום למקום).
- 1.6 אם צמחו בו עשבים, לא יתלשם, כדי שתהא עוגמת נפש לרואים את העשבים.

משנה ד: 4 פרשיות שקוראים בהם מפטיר מיוחד החל מ"ח אדר

ראש חודש אדר שחל להיות בשבת, קורין בפרשת שקלים. חל להיות בתוך השבת, מקדימין לשעבר ומפסיקין לשבת אחרת. בשנייה, "זכור", בשלישית, "פרה אדמה", ברביעית, "החודש הזה לכם", בחמישית, חזרין לכסדרן.

לכל מפסיקין: בראשי חודשים, בחגכה ובפורים, בתעניות, ובמעמדות, וביום הכפורים.

1 פרשה ראשונה, פרשת שקלים:

- 1.1 חל ר"ח אדר להיות בשבת, קוראים אותה במפטיר.
- 1.2 חל ר"ח באמצע השבוע:
  - מקדימים לקרוא בשבת שלפניו, ובשבת שלאחריה קוראים הפטרה רגילה.
  - 2 בשבת שניה של ארבע פרשיות קוראים פרשת זכור.
  - 3 בשבת שלישית קוראים פרשת פרה אדומה.

- 4 בשבת רביעית קוראים פרשת החודש הזה.
5 לאחר שקראו את ארבע הפרשיות חוזרים לסדר ההפטרות הרגיל.
כותרת נוספת: קריאה בתורה או בהפטרה, בשני, חמישי ושבת, אם חל בהם אירוע מיוחד.
1 ר"ח, חנוכה או פורים, אם חלים בשבת, קוראים בהפטרה מענינו של יום.
2 תענית או מעמד (וכן ר"ח, חנוכה או פורים) שחלים בשני או חמישי, קוראים בתורה מענינו של יום.
3 יום כפור שחל בשבת קוראים במנחה מענינו של יום (פרשת עריות).

משנה ה: קריאה בתורה בשלושת הרגלים, בראש השנה וביום כפור
בפסח קורין בפרשת מועדות של תורת כהנים.
במצות, "שבעה שבועות".
בראש השנה, "בחודש השביעי באחד לחודש".
ביום הכפורים, "אחרי מות".
ביום טוב הראשון של החג, קורין בפרשת מועדות שבתורת כהנים,
ובשאר כל ימות החג, בקרבנות החג.

משנה ו: פרוט קריאה בתורה בחנוכה, בפורים, בראשי חודשים, במעמדות ובתעניות
בחנוכה, בנשיאים. בפורים, "ויבא עמלק". בראשי חודשים, "ובראשי חודשיכם".
במעמדות, במעשה בראשית. בתעניות, ברכות וקללות.
אין מפסיקין בקללות, אלא אחד קורא את כלן.
בשני ובחמישי ובשבת במנחה קורין קסדרן.
ואין עולין להם מן החשבון, שנאמר (ויקרא כג, מד): "וידבר משה את-מעדי ה' אל-בני ישראל",
מצותן שיהו קורין כל אחד ואחד בזמנו.

- 1 בחנוכה, קוראים פרשת הנשיאים. בפורים, "ויבא עמלק". בר"ח, "ובראשי חודשיכם".
2 בכינוס המעמדות, קוראים במעשה בראשית. בתעניות, ברכות וקללות שבפרשת בחוקות.
3 אין מחלקים את הקטע של הקללות ל- 2 קוראים.
4 בשבת במנחה, בשני ובחמישי בשבוע רגיל, קוראים בפרשת השבוע שקראו בשבת הקרובה.
5 בשבת הבאה חוזרים גם על מה שקראו קודם.
6 יש מצווה לקרא פרשה של כל מועד ביום המועד.

פרק ז

הנושאים העיקריים בפרק: דיני קריאת מגילה, דיני קריאה בתורה, נושאים שעושים אותם רק בעשרה, דיני קריאה ותרגום בתורה ובנביא, העדפות שנותנים למי שמפטר בנביא, הפסולים לנשיאת כפיים, דיני תפילה, קטעים שיש דיון אם מפטירים בהם או לא.

מושגים:

פורסים על שמע: כאשר ישנם עשרה בני אדם שהתפללו ביחידות, יכול אחד מהם לומר קדיש, ברכו, ברכת יוצר אור, תפילת עמידה וקדושה. המילה "פורס" פירושה "חצי", דהינו הוא אומר חלק מהתפילה ולא את כולה. המטרה היא לאמר: "קדיש", "ברכו" ו"קדושה".
מעמד ומושב: כשהיו נושאים את המת לקבורה, היו יושבים שבע פעמים לבכות על המת. בכל פעם היו אומרים להם: "עמדו יקרים עמודו, שבו יקרים שבו". תהליך זה נקרא "מעמד ומושב".
ברכת אבלים: לאחר שסימו את הקבורה, ועמדו בשורה, היו מתאספים ברחובה של העיר ומברכים ברכה לאבלים, כעין ניחומים, וחותמים "ברוך מנחם אבלים".

משנה א: דיני קריאת מגילה

הקורא את המגילה, עומד ויושב.
קרא אחד, קראה שנים - יצאו.
מקום שנהגו לברך, יברך; ושלא לברך, לא יברך.

בשני ובחמישי ובשבת במנחה קורין שלשה, אין פוחתין ואין מוסיפין עליהן.
ואין מפטירין בנביא.

הפוחם והחותם בתורה, מברך לפניו ולאחריו.

- 1 אפשר לקרוא את המגילה בעמידה או בישיבה.
2 קרא אחד את המגילה או קראו שניים יחד, יצאו ידי חובה, הקוראים והשומעים.
3 ברכה שלאחר הקריאה (הרב את ריבנו):
3.1 מקום שנהגו לברך ברכה זו, ימשיכו לברך.
3.2 מקום שנהגו שלא לברך, ימשיכו שלא לברך.

כותרת נוספת: קריאה בתורה בשני וחמישי ובשבת במנחה

- 1 שלושה אנשים קוראים בתורה, לא פחות ולא יותר.

- 2 אין מפטירים בנביא בזמנים אלה.
3 הראשון מברך לפני הקריאה והאחרון לאחריה (האמצעי אינו מברך כלל).

משנה ב: המשך דיני קריאה בתורה

בְּרֵאשֵׁי חֳדָשִׁים וּבְחֹלוֹ שָׁל מוֹנֵד קוֹרֵין אַרְבַּעַה, אֵין פּוֹחֲתִין מִהוּן וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהוּן, וְאֵין מְפַטְרִין בְּנָבִיא.

הַפּוֹחֵחַ וְהַחֹתֵם בַּתּוֹרָה, מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וְלֹאֲחֵרֶיהָ. זֶה הַכֹּלֵל: כָּל שֵׁיט בּוֹ מוֹסֵף וְאֵינוֹ יוֹם טוֹב, קוֹרֵין אַרְבַּעַה. בְּיוֹם טוֹב, חֲמִשָּׁה. בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, שֵׁשָׁה. בַּשַּׁבָּת, שִׁבְעָה. אֵין פּוֹחֲתִין מִהוּן, אֲבָל מוֹסִיפִין עֲלֵיהוּן. וּמְפַטְרִין בְּנָבִיא.

הַפּוֹחֵחַ וְהַחֹתֵם בַּתּוֹרָה, מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וְלֹאֲחֵרֶיהָ.

1 בר"ח ובחול המועד:

- 1.1 ארבעה אנשים קוראים בתורה. לא פחות ולא יותר.
1.2 אין מפטירים בנביא.
1.3 הקורא הראשון מברך לפני הקריאה והאחרון לאחריה.
2 כלל: יום שיש בו תפילת מוסף ואינו יו"ט קוראים ארבעה אנשים בתורה.
3 ביו"ט קוראים חמישה בתורה, ביום כפור קוראים ששה, ובשבת שבעה.
4 ביו"ט, ביום כפור ובשבת:
4.1 אין מפחיתים ממספר הקוראים הנדרש, אולם אפשר להוסיף.
4.2 מפטירים בנביא.
4.3 הקורא הראשון מברך לפני הקריאה והאחרון לאחריה (האמצעיים אינם מברכים כלל).

משנה ג: נושאים שעושים אותם רק בעשרה

אֵין פּוֹרְסִין עַל "שְׁמַע", וְאֵין עוֹבְרִין לְפָנֶי הַתְּבָה, וְאֵין נוֹשְׂאִין אֶת כַּפֵּיהֶם, וְאֵין קוֹרֵין בַּתּוֹרָה, וְאֵין מְפַטְרִין בְּנָבִיא, וְאֵין עוֹשִׂין מַעֲמֵד וּמוֹשָׁב, וְאֵין אוֹמְרִים בְּרֵכַת אֲבָלִים וְתַנְחוּמֵי אֲבָלִים וּבְרֵכַת חֲתָנִים, וְאֵין מְזַמְּנִין בְּשֵׁם, פְּחוֹת מַעֲשָׂרָה. וּבְקַרְקָעוֹת, תַּשְׁעָה וְכֹהֵן, וְאֶדָם כִּיּוֹצֵא בָּהֵן.

- 1 פורסים על שמע (ראה מושגים), עוברים לפני התיבה לומר שמונה עשרה, וברכת כהנים.
2 קריאה בתורה, והפטרה בנביא.
3 מעמד ומושב (ראה מושגים), ברכת אבלים (ראה מושגים), עשית שורה לאבלים, וברכת חתנים (שבע ברכות).
4 הזכרת שם ה' בזימון ("נברך אלוקינו").
5 עשית שומה לקרקעות: נעשית בעשרה כאשר אחד מהם כהן.
6 עשית שומה לאדם: נעשית בעשרה כאשר אחד מהם כהן.

משנה ד: דיני קריאה ותרגום בתורה ובנביא

הַקּוֹרֵא בַּתּוֹרָה, לֹא יִפְחַח מִשְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים. לֹא יִקְרָא לְמַחְרָגָן יוֹתֵר מִפְּסוּק אֶחָד, וּבְנָבִיא, שְׁלֹשָׁה. הֵיטְ שֶׁלִּשְׁתֵּן שְׁלֹשׁ פְּרָשִׁיּוֹת, קוֹרֵין אֶחָד אֶחָד. מְדַלְּגִין בְּנָבִיא, וְאֵין מְדַלְּגִין בַּתּוֹרָה. וְעַד כַּמָּה הוּא מְדַלְּגֵ? עַד כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפְסַק הַמַּחְרָגָן.

- 1 הקורא בתורה לא יפחות מ- 3 פסוקים.
2 דיני תרגום:
2.1 בתורה: קוראים פסוק פסוק ומתרגמים.
2.2 בנביא: אפשר לקרוא לכל היותר 3 פסוקים רצופים ואח"כ תרגום.
2.3 אם 3 הפסוקים בנביא הם פרשיות נפרדות, יש לקרוא פסוק פסוק ולתרגם.
3 קריאה בדילוג:
3.1 בתורה אין מדלגים, בנביא מותר לדלג.
3.2 בנביא: אפשר לדלג, רק אם גלילת הספר למקום החדש תסתיים קודם סיום התרגום.

משנה ה: העדפות שונות למי שמפטיר בנביא

הַמְּפַטֵּיר בְּנָבִיא, הוּא פּוֹרֵס עַל "שְׁמַע", וְהוּא עוֹבֵר לְפָנֶי הַתְּבָה, וְהוּא נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו.

וְאִם הָיָה קֶטֶן, אָבִיו אוֹ רַבּוֹ עוֹבְרִין עַל יָדוֹ.

- 1 הוא פורס על שמע (ראה מושגים).
- 2 הוא עובר לפני התיבה (בחזרת הש"ץ בתפילת עמידה להוציא את הצבור ב"קדושה").
- 3 הוא נושא את כפיו (אם הוא כהן).
- 4 אם הוא קטן, אביו או רבו עושים את כל הנ"ל במקומו.

משנה ו: דיני קטן בתפילה

**קֶטֶן, קוֹרֵא בַתּוֹרָה וּמְחַרְגֵם, אֲבָל אֵינוֹ פּוֹרֵס עַל "שְׁמַע",
וְאֵינוֹ עוֹבֵר לְפָנֵי הַתֵּיבָה, וְאֵינוֹ נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו.**

**פּוֹחַח, פּוֹרֵס עַל שְׁמַע וּמְחַרְגֵם, אֲבָל אֵינוֹ קוֹרֵא בַתּוֹרָה,
וְאֵינוֹ עוֹבֵר לְפָנֵי הַתֵּיבָה וְאֵינוֹ נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו.**

סוּמָא, פּוֹרֵס עַל שְׁמַע וּמְחַרְגֵם.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁלֹּא רָאָה מְאֻרוֹת מִקְמִיו, אֵינוֹ פּוֹרֵס עַל שְׁמַע.

- 1 יכול לקרוא בתורה ויכול לתרגם, ואינו פורס על שמע.
  - 2 אינו עובר לפני התיבה, ואינו נושא את כפיו (אם הוא כהן).
- כּוֹתֵרֵת נוֹסֶפֶת: דִּינֵי אָדָם שֶׁבִגְדָיו קְרוּעִים ("פּוֹחַח") לְגַבִּי תְּפִילָה בְּצִיבּוֹר**

- 1 מותר לו לפרוס על שמע, מותר לו לתרגם, ואינו קורא בתורה.
- 2 אינו עובר לפני התיבה, ואינו נושא את כפיו.

כּוֹתֵרֵת נוֹסֶפֶת: דִּינֵי עוֹוֵר בַּתְּפִילָה

1 תנא קמא:

מותר לו לפרוס על שמע, ומותר לו לתרגם.

2 רבי יהודה (ואין הלכה כמותו): עוור מלידה אינו פורס על שמע.

משנה ז: פסולים לנשיאת כפיים

כַּהֵן שֶׁיֵּשׁ בְּיָדָיו מוּמִין, לֹא יֵשֵׂא אֶת כַּפָּיו.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִף מִי שֶׁהָיָה יָדָיו צְבוּעוֹת אֶסְטִיס וּפּוּאָה, לֹא יֵשֵׂא אֶת כַּפָּיו, מִפְּנֵי שֶׁהֵעֵם מִסְתַּכְּלִין בּוֹ.

- 1 תנא קמא: כהן שיש בידיו מום לא ישא כפיו.
- 2 רבי יהודה: גם מי שידיו צבועות לא ישא כפיו, מפני שזה מסיח את דעתו של הציבור.

משנה ח: דברים המחשידים את האדם או שיש בהם סכנה

הַאוֹמֵר: "אֵינוֹ עוֹבֵר לְפָנֵי הַתֵּיבָה בְּצְבוּעֵינוּ", אִף בְּלִבָּנִים לֹא יַעֲבֵר.

ב"שׁ סְנִידֵל אֵינוֹ עוֹבֵר" אִף יַחַף לֹא יַעֲבֵר.

הַעוֹשֶׂה תְּפִלְתּוֹ עֲגוּלָה, סָכְנָה וְאֵין בָּהּ מִצְוָה.

נִתְּנָה עַל מִצְחוֹ אוֹ עַל פִּי יָדוֹ, הָרִי זֶה דֶּרֶךְ הַמִּינּוֹת.

צִפּוֹן זָהָב, וְנִתְּנָה עַל בֵּית אֲנָקְלִי שְׁלוֹ, הָרִי זֶה דֶּרֶךְ הַחִיצוֹנִים.

1 חשד של אפיקורסות:

- 1.1 מי שאינו רוצה לעבור לפני התיבה בבגדים צבועים, יש למנוע ממנו לעבור גם בבגדים אחרים.
- 1.2 מי שאינו רוצה לעבור לפני התיבה כשהוא נעול בסנדלים, יש למנוע ממנו לעבור גם יחף.
- 2 מי שעושה תפילין של ראש בצורה עגולה, יש בזה סכנה ואינו מקיים בתפילין אלה מצווה.
- 3 חשד למינות (שאינו מודה בתורה שבע"פ):
  - מי שמניח תפילין של ראש על המצח, ומי שמניח תפילין של יד על פס היד (בין כף היד למרפק).
- 4 חשד להליכה בדרך חיצוניים (שאינם הולכים אחר דעת חכמים):
  - מי שמצפה את התפילין שלו בזוהב, ומי שמניח תפילין של יד על השרוול ולא על בשר הזרוע.

משנה ט: המשך דברים שמחשידים את האדם

הַאוֹמֵר: "יְבָרְכֶךָ טוֹבִים" הָרִי זֶה דֶּרֶךְ הַמִּינּוֹת.

"עַל קֶן צְפוּר יִגְעוּ רַחֲמֶיךָ", וְ"עַל טוֹב יִזְכֵּר שְׁמֶךָ", "מוֹדִים מוֹדִים" מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ.

הַמְכַנֶּה בְּעֵרִיּוֹת, מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ.

הַאוֹמֵר: "וּמִזְרַעֲךָ לֹא-תִתֵּן לְהַעֲבִיר לְמַלְךְ" (ויקרא יח, כא): "וּמִזְרַעֲךָ לֹא תִתֵּן לְאֶעֱבָרָא בְּאַרְמְיוֹתָא", מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ בְּנִיפְיָה.

- 1 מי שאומר לקב"ה: "יברכוך טובים", זו דרך מינות (כאילו הקב"ה אינו אלוה לרשעים).
- 2 אמירות שאם אדם אומר אותם משתקים אותו:
  - 1 "על קן ציפור יגיעו רחמיך" (וכן תחוס גם עלינו).
  - 2 "על טוב יזכר שמך" (ועל הרע לא ייזכר שמו).
  - 3 "מודים מודים" (שנראה כמתייחס לשתי רשויות).

- 2.4 מי שאומר שבפרשת עריות אין הכונה לערווה ממש אלא לכינוי גנאי.
2.5 מי שמתרגם "ומזרעך לא תתן להעביר למולך": "לא תבוא על גויה להוליד ממנה בן לע"ז":
משתקים אותו בנויפה (כי עוקר את הפרוש האמיתי)

משנה י': פרשיות בתורה שקוראים ומתרגמים, אחרות שלא מתרגמים, ואלה שלא קוראים כלל.

מעשה ראובן נקרא ולא מתרגם.

מעשה תמר נקרא ומתרגם.

מעשה עגל הראשון נקרא ומתרגם,

והשני נקרא ולא מתרגם.

ברכת כהנים, מעשה דוד ואמנון, לא נקראין ולא מתרגמין.

אין מפטירין במרכבה, ורבי יהודה מתיר.

רבי אליעזר אומר: אין מפטירין ב"הודע את-ירושלים".

- 1 מעשה ראובן, קוראים ולא מתרגמים.
- 2 מעשה יהודה ותמר, קוראים ומתרגמים.
- 3 קטע ראשון של מעשה העגל ("וירא העם כי בושש משה לבא..."), קוראים ומתרגמים.
- 4 קטע שני של מעשה העגל (מה שסיפר אהרון למשה), קוראים ולא מתרגמים.
- 5 ברכת כהנים, ומעשה אמנון ודוד, לא קוראים ולא מתרגמים.

כותרת נוספת: קטעים שיש דיון אם מפטירים בהם או לא

1 מעשה מרכבה:

1.1 תנא קמא (ואין הלכה כמותו): אין מפטירים.

1.2 רבי יהודה: מפטירים במעשה מרכבה.

2 רבי אליעזר: אין מפטירים בספר יחזקאל בקטע המתחיל "הודע את ירושלים".